

Obrazloženje žirija za nagradu Ranko Radović u oblasti *televizijske emisije, izložbe ili multimedije* radio je u sastavu:

1. Ana Dzokić, arhitekta
2. Boris Miljković, pisac i reditelj
3. Mia David, arhitekta

Na konkurs je stiglo 11 radova. Žiri je zasedao 2 puta. Na prvom sastanku žiri je detaljno razgovorao o svakom radu pojedinačno i konstatovao sledeće:

- Da je dosta radova vezano za Novi Sad i da ti radovi najčešće dolaze iz nastave ili su nastali u realizaciji sa projektom Novi Sad kulturna prestonica. Žiri je zaključio da je mogućnost profesionalne produkcije izuzetno važna za ovu oblast.
- Da je dosta radova rađeno u okviru širih projekata što ukazuje na činjenicu da je projektno finansiranje gotovo jedini način da se realizuju projekti koji nisu komercijalni

Već na drugom sastanku žiri je jednoglasno izabrao rad *Osmi kilometar* autora Moderni u Beogradu.

Moderni u Beogradu su grupa arhitekata koju čine Iva Bekić, Petar Cigić, Dalia Dukanac, Stefan Đorđević, Irena Gajić, Mirjana Ješić, Hristina Stojanović i Snežana Zlatković. Oni od 2018. godine pod ovim imenom kreiraju platformu za analizu, proučavanje, promociju i izlaganje graditeljskog nasleđa.

Rad *Osmi kilometar* ocenjen je kao izuzetan po više parametara.

Rad je nastao kao odgovor na otvoreni konkurs koji je u ime republike Srbije za predstavljanje na Sedamnaestoj međunarodnoj arhitektonskoj izložbi Venecijanskog bijenala pod nazivom *Kako ćemo živeti zajedno? 2020/2021.* godine raspisao Muzej primenjene umetnosti, uz podršku Ministarstva kulture i informisanja, u Beogradu 2019. godine. Stručni savet je tada izabrao tim Moderni u Beogradu i njihov projekat *Osmi kilometar*. Ovaj kolektiv sačinjen od 8 ljudi temu zajedničkog života interpretirao je kroz odnos *život – rad* na primeru grada Bora. Projektovan oko rudarskog kopa, grad Bor, različite oblike kolektivnosti generiše i manifestuje upravo kroz odnos izgrađene urbane strukture koja je posledica proizvodnog procesa samog kopa. Pozicioniran u okviru rudarskog basena obojenih metala, ovaj grad je urbanistički i arhitektonski razvijen u periodu posleratne industrijalizacije, čime je nadograđen njegov multikulturalni karakter prethodno razvijen zahvaljujući osnovnoj privrednoj delatnosti ovog grada – rudarstvu. Autori su u istraživanju uočili da stanovnici Bora toponime u gradu referišu u odnosu na rudarski kop koji se ispostavlja kao suštinska, centralna točka kako geografski tako i mentalno. Izložbe Venecijanskog bijenala ne retko u potrebi da dobiju pažnju posetilaca ističu u prvi plan formu a manje se bave sadržajem. Žiri je odlučio da nagradi pristup grupe Moderni u Beogradu upravo zato što je uspela da predstavi obimno istraživanje kao autorski stav o problemu, prostornom instalacijom koja ne samo što ne oduzima od slojevitosti čitanja već dodaje nova. Prostor izložbe, Jugoslavenski paviljon, iako beli galerijski kubus, nije neutralni prostor. Autori su toga svesni te njegovu političnost koriste kao pretekst za svoj rad. Po ulasku u paviljon vidimo sjajni (u bukvalnom smislu) objekat od bakra i veliku maketu terena što stvara izvestan osećaj odbojnosti jer ga čitamo kao preestetizovanu reprezentaciju. Međutim, i to je osećanje koje

autori žele u nama da izazovu. Veštini odabirom prostornih i scenskih elemenata, autori nas uvode u svoj rad, u šetnju kroz kilometre Bora, markirajući suštinski važne teme poput prostornog planiranja, prostora kulture, stambenog standarda, kulture svakodnevnog života, demografije i ekologije, ali i trivijalne činjenice koje čine svakodnevni život ljudi tamo. Autori uočavaju da su stanovnici usvojili linijsku logiku planiranja grada kroz sedam kilometara i da su orijentacija i korišćenje prostora analogni urbanističko – arhitektonskoj logici gde je kop nulta tačka od koje se sve meri. Odatle i naziv izložbe koja ne samo da pokazuje rezultate istraživanja već preispituje budućnost nudeći distopijsko – utopijsku sliku onoga što bi osmi kilometar mogao da bude. Uvode nas u priču igrajući se našim predrasudama i pretpostavkama da ćemo videti odu progresu jugoslovenske industrijalizacije a zapravo gledamo nekrofilsku perverziju tranzicionog kapitalizma koji grebe poslednje tragove života nekada uspešnog grada u bukvalnom smislu ga gušeći u ekološkoj katastrofi koja je posledica privatizacije.

O tome koliko je ovaj rad važan govori i činjenica da je tema zagađenja i rudnika upravo ono što je ovog meseca uspelo da podigne i ujedini ljude da se prvi put u mnogo godina masovno okupe na demonstracijama tražeći od Vlade da se zaustave sva iskopavanja i prodaje rudnih bogatstava.

Ovaj rad vraća arhitekturu u ono polje koje se u savremenom društvu gotovo izgubilo, a to je istraživanje, kritičko promišljanje i vizija neke nove, bolje budućnosti.